

V době Karlově nastává díky rozvoji vzdělanosti a přítomnosti univerzitních mistrů a žáků rozmach literatury, avšak v dějepisecké literatuře nastává úpadek a stagnace. Karel IV. sice dějepisce oficiálně podporoval, ale ani to nenapomohlo vzniku nějakého skutečně významného a přesného pramene.

Dalším z podněcovatelů vzniku kronik byla krom světské moci i církev, zejména vzdělaný pražský biskup Jan IV, nicméně ani jeho úsilí se nesetkalo s úspěchem. Žádná z kronik doby Karla IV. nepřekonala svou úroveň, věrohodností, kompozicí a literární formou zdaleka Kroniku zbraslavskou, která sloužila jako ideální vzor a zároveň z ní doboví kronikáři čerpali znalosti. Důvody jsou hledány především v dobových vzorech.

Cronica Boemorum - František Pražský

Tímto dílem ožívá tradice zápisů při svatovítském kostele, přerušena rokem 1283. František Pražský byl kaplanem biskupa Jana IV., který mu dal za úkol pokračovat v zápisech. Cílem bylo oslavit život a skutky biskupa, ale František postupně sklouzl k líčení všeobecného dění, hospodářských informací a přírodních úkazů. Kronika je dovedena **do roku 1353**, v druhé části upřednostňovala dění kolem Karla IV., tomu ale nevyhovovala. Karel chtěl kroniku, kde by byly zdůrazněny pozitivní činy dynastie a Cronica Boemorum obsahovala řadu kritik a výtek proti jeho otci. Kronika je rozdělena na 3 knihy, třetí kniha má dva díly.

Kronika Františka Pražského, Ed. Emler, J., FRB IV, Praha 1884, s. 347-456.

Český překlad: František Pražský, Kronika, in: Kroniky doby Karla IV, Praha 1987, s. 55-172.

Kronika kostela pražského - Beneš Krabice z Weitmile

Autor byl kanovníkem pražské kapituly, Karel IV. jej pověřil doplněním a opravou Františkova textu, tzn od 1283. Avšak Beneš sám byl nepřilíš obratným stylistou a neschopným kronikářem. Kronika dovedená **do roku 1374** opět nesplňovala Karlovy požadavky, ačkoliv Beneš Krabice použil vlastní Karlův životopis. Kniha je rozdělena opět do 4 částí, největší význam má poslední kniha, líčící soudobé události od roku 1346.

Kronika Beneše z Weitmile, Ed. Emler, J., FRB IV, Praha 1884, s. 457-548.

Český překlad: Beneš Krabice z Weitmile, Kronika pražského kostela, in: Kroniky doby Karla IV, Praha 1987, s. 173-268.

Cronica Boemorum - Giovanni Marignola

Karel IV. nebyl spokojen s dosavadními kronikami, které zahrnovaly jen určitý časový úsek. Chtěl kroniku, která by obsahovala celé národní dějiny nebo dějiny světové, kam by byla česká historie zasazena, samozřejmě tak, aby v nich byl náležitě oceněn význam vládnoucí dynastie. O to se pokusil Giovanni Marignola, papežský legát a cestovatel. Jeho kronika, na níž pracoval bez velké znalosti české minulosti a do které nesmyslně vložil své zážitky z cest po Asii, byla zklamáním a fiaskem. Kronika má tři části, v první jsou líčeny dějiny podle Bible, ve druhé jsou dějiny králů od Nimroda až **po Karla IV.** a třetí obsahuje dějiny církevní.

Kronika Jana z Marignoly, Edd. Emler, J. – Jireček, J., FRB III, Praha 1882, s. 485-604.

Český překlad: Jan Marignola, Kronika česká, in: Kroniky doby Karla IV., Praha 1987, s. 445-524.

Neplachova kronika

Neplach se pokusil stručně a jednoduše skloubit české a světové dějiny, ale stejně neúspěšně jako Marignola. Kronika je vedena **do roku 1360** a její význam je velmi malý.

Neplacha krátká kronika římská a česká, Edd. Emler, J. – Jirečka, J., FRB III, Praha 1882, s. 443-484.

Český překlad: Neplach, Stručné přepsání kroniky římské a české, in: Kroniky doby Karla IV. Praha 1987, s. 525-594.

Přibík Pulkava z Radenína

Úspěšnější ve svém snažení byl Karel tam, kde se práce účastnil přímo jako spisovatel nebo jako pomocník. Takovým dílem je kronika Přibíka Pulkavy z Radenína, která vyjadřuje Karlovu představu českých dějin a zdůrazňuje kontinuitu od dob Velké Moravy a knížete Václava, kronika měla odůvodnit Karlovy snahy na vybudování silného, panovníkem ovládaného státu. Ačkoliv koncepce kroniky je promyšlená, její informační hodnota je velmi slabá a nedosahuje úrovně Beneše Krabice či Františka Pražského. Kronika začíná rozchodem národů u babylonské věže a končí úmrtím královny Elišky **v roce 1330**.

Kronika Pulkavova, Edd. Emler, J. - Gebauer, J., FRB V, Praha 1893, s. 1-326.

Český překlad: Přibík z Radenína, řečený Pulkava, Kronika česká, in: Kroniky doby Karla IV, Praha 1987, s. 269-444.

K dalšímu čtení:

KUTNAR, František. Přehledné dějiny českého a slovenského dějepisectví: od počátků národní kultury až do sklonku třicátých let 20. století. Praha 1973, s. 28-31.

ŠUSTA, Josef. Dějepisectví: jeho vývoj v oblasti vzdělanosti západní ve středověku a době nové. Praha 1933, s. 61-63.